

Pastoralis Sollicitvdinis, Sive De Officio, Et Potestate Episcopi

Tripartita Descriptio. Cvivs Pars Prima Episcoporum institutionem, ...
Secvnda Quicquid ad Episcopi est potestatem, ... Tertia Quod ad casuum
reseruationem, ... Methodo Noua, & expedita complectitur

Quæ omnia ad praxim vtriusque fori, interioris scilicet, & exterioris, & ad
iurisdictionis explicationem exigenda continet

Barbosa, Agostinho

Parisiis, M.DC.XXV.

Episcopvs Qvando illiteratis coadiutores deputare poßit? Allegatio LXIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98639](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98639)

uatio. Dec. conſil. 483. numero 22. Nat. conſ. 555. ſub numero. 5. Menoch. conſil. 163. numero. 10. & remed. 5. retin. numero. 563. Maſcard. de probat. conſul. 423. numero. 12. & 13. Seraphin. deciſ. 1159. numero ſexto. Nam ubi ius eſt certum illud attenditur, & in defectum dicti iuris, particularis conſuetudo, & hac denum etiam deſiciente, conſuetudo aliorum locorum, ut poſt alios tradit Innocen. in cap. ſin. ſub numero. octau. v. ſ. item, & numero. 9. de officio Archidiaconi. Mohed. deciſ. 3. numero. ſecundo de decem. Aduertendum in hac re duxi ſacram Congregat. cenſuiſſe obtinentem canonicatum, cui poſt Concilium munus ſit iniunctum Pœnitentiarij, non poſſe in eadem Eccleſia vna cum dicto Canonico obtinere dignitatem in vim conſuetudinis Eccleſiæ permittentis Canonicum poſſe retinere Canonicatum cum dignitate, referunt ſalaz. de Mendoza Pœnitentiarius Eccleſiæ Toleranae q. 3. cap. ſin. Nic. Gure. in addit. ad ſuum tract. de benef. par. 11. cap. 5. n. 249.

28. Per decretum Concilij Tridentini dicta ſeſſ. 7. cap. 4. iuxta diſpoſitionem cap. de multa, in beneficijs requiritibus reſidentiam, aut alias quocunque modo incompatibilibus, etiamſi Canonicatus ſint, inducitur vacatio primi ipſo iure per ademptionem ſecundi pacifice poſſeſſi, referunt deciſum Nicol. Garcia d. capit. quinta numero. 84. in 6. Armendar. dicto loco numero. decimo ſeptimo. Aloyſ. Ricci. in praxi ſori eccleſiaſtici deciſ. 393. in prima editione, & reſolut. 332. numero. 12. in ſecunda editione.

29. Et Canonicatus duos ſimul abſque diſpenſatione Apoſtolica per triennium, & ultra detinens, utroque ipſo iure eſt priuatus, Garcia d. capit. 5. numero. 381. in tertia declarat. Armendar. dicto loco numero quadrageſimo tertio, in tantum quod poſſeſſor vtriusque Canonicatus ex reg. de triennali poſſeſſione tueri, & defendere non poſſit ex eodem Nicol. Garcia dicto numero. 381. in 4. declarat. Armendar. dicto loco numero quadrageſimo quarto, quia præſumpta diſpenſatio, in qua fundatur dicta regula de triennali non habet locum contra decreta Concilij ſeſſ. 7. capit. 4. & de ſeſſ. vigeſima quarta capit. decimo ſeptimo, & ſeſſ. 25. de reform. cap. 15. Nicol. Garcia dicta capit. 5. numero. 379. Armendar. dicto loco numero. 40. Campan. in diuerſorio iuris Canonici libr. 11. c. 13. n. 111. & 112.

30. Ex curſu tamen decem, vel viginti annorum præſumi in dubio diſpenſationem ad plura beneficia, tenent Flamin. libr. tertio quaſt. 6. numero 74. Aloyſ. Ricci. in praxi ſori eccleſiaſtici deciſ. 701. in prima editione, & reſolut. 593. in ſecunda edit. ubi reſert ita in ſacra Roſa decilum fuiſſe.

31. Cætera circa materiam incompatibilitatis beneficiorum traſtant Dionyſ. Chartuſ. & Hoieda in ſuis peculiaribus tract. de incompatibil. benef. Rebuff. in praxi benef. par. 1. tit. de diſpenſat. ad plura beneficia, Franc. Leo in theſauro ſori eccleſiaſtici parte ſecunda capit. 3. numero. 10. cum ſeqq. Flamin. de reſign. libro tertio quaſt. 1. numero. 121. cum ſeqq. Azori. inſtitution. moral. parte ſecunda, libro ſexto capit. 13. cum ſequentibus, Proſper de Auguſtin. in addit. ad Quarant. in ſumm. Bullarij, verbo beneficiorum reſignatio, cauſa 9. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. parte tertia collect. 474. Nicol. Garcia de benef. parte 11. cap. 5. Paul. Comit. reſponſ. moral. libro primo quaſtione. 73. Valeri. Reginald. in praxi ſori pœnit. libro 30. tract. 3. capite decimo nono à numero. 278. Armendar. in ad-

dit. ad recopilationem legum Nauarra libro quarto titulo ſeptimo libro ſecundo de beneficijs incompatib. plures ex antiquioribus reſert Cened. ad decretal. collect. 150.

SVMARIUM.

1. Illiterato penitus facta beneficij collatio eſt inualida & irrita.
2. Illiterati ſunt incapaces beneficiorum.
3. Illiterato, ſed non penitus facta beneficij collatio non eſt ipſo iure irrita, tenetur enim ſub peccato mortali ediſcere, vel illud remittere, aut renuntiare.
4. Conciliator Concil. Trident. ſeſſ. 7. de reform. cap. 3. & ſeſſ. 22. de reform. cap. 4. in fine.
5. Illiterati, qui alias honeſte vitæ ſunt quoad obtenta beneficia ob cauſam tolerari poſſunt.
6. Illiteratis poſſunt Episcopi tanquam Sedis Apoſtolice delegati coadiutores dare, & aſſignare eis partem fruſtus pro ſufficienti victu.
7. Coadiutores illiteratis dare non poſſunt vicarius ex generali commiſſione.
8. Parochus, cui datus eſt coadiutor propter ſufficientiam, non poſſet abſeſſe à reſidentia.
9. Coadiutor datus illiteratis ſicut Reſtor tenetur ad reſidentiam.
10. Coadiutoris deputatio facta ab Ordinario vigore Concilij ſeſſ. 21. de reform. capit. 6. non eſt attentatio, etiam ſi ſit executæ poſt appellationem interpoſitam à ſententia eius, qui iudicialiter proceſſit.
11. Coadiutoria temporalis dari poſſet ab Episcopo cum beneficij Reſtor ſenio, vel morbo officium ſuum exercere non poſſet.
12. Declaratur tex. in capit. tua nos de clerico ægrotante.
13. Redditiu beneficij generalis adminiſtratio quando competat coadiutori, oſtenditur.
14. Coadiutori auctoritate episcopali certa redditiu portio aſſignanda eſt.
15. Redditiu Eccleſiæ quando coadiutori, & ægrotanti beneficiario non ſufficiunt, quid faciendum ſit, oſtenditur.

EPISCOPVS QVANDO illiteratis coadiutores deputare poſſit?

ALLEGATIO LXIII.

1. Collatio beneficij facta penitus illiterato, eſt inualida & irrita per text. & gloſ. in cap. 1. diſt. 36. & in cap. præcepimus diſt. 34. reſolunt Rebuff. in tract. de paciſicis poſſ. numero. 215. alias 260. Flamin. de reſignat. libr. 4. cap. 11. numero. 19. & libr. 5. quaſt. 3. numero. 76. Carol. de Graſſ. de effect. cleric. in prel. numero. 71. Azori. inſtit. moral. p. 2. libr. 6. cap. 6. qu. 3. cum ſequentibus, & c. 26. qu. 11. Leſi. libr. 2. de inſtit. c. 34. nu. 129. Nau. de orat. miſcel. 40. nu. 8. & miſcel. 33. n. 7. multos reſert, & ſequitur Nic. Gure. de benef. p. 7. cap. 7. n. 12. & illi ſubſcribit Campan. in diuerſ. iuris Canon. rub. 11. cap. 14. num. 5.
2. Illiterati enim ſunt incapaces beneficiorum ca. illiteratus diſt. 36. cap. pœnitentes, diſt. 55. Hoieda de incompatib. benef. p. 1. cap. 24. n. 28. Flamin. d. 9. 3. nu. 25. Carol. de Graſſ. d. prelud. num. 72.
3. Id tamen non debet intelligi in illis, qui non

sunt penitus illiterati, sed beneficium acquirunt, requisita ad illud scientia carentes, quia tunc prouisio illis facta non est ipso iure irrita, sed venit irritanda ex *Concil. Trid. sess. 7. de reformat. capit. 3.* ibi, omnino irritetur, poterant enim inter ea addiscere, & necessariam acquirere scientiam, quod si non facerent quamprimum commode potuerint, peccarent, teste *Nauar. in cap. si quando, excep. 18. sub numero quarto de rescriptis*, illudque dimittere tenerentur, & fructus interea perceptos restituere, prout ex *Quintanad. Azori. & Arg. resoluit Campan. d. capit. 14. numer. 5.* Et hoc casu cogi poterunt illud renunciare, & relaxare, *Flamin. libro tertio quæstion. decimo octauo numero 20. & 21. Grass. dicta præsid. numero septuagesimo.*

4 Sed obstat *text. in capit. 4. sess. vigesima secunda de reformat. in fine.* qui irritam pronunciat omnem prouisionem illi factam, qui iratam, & ceteras habilitates integre non habuerit, ex quo ponderato verbo illo, integre, colligitur prouisionem esse nullam factam, tam penitus illiterato, quam carenti integra ad collatum beneficium scientia, quod ex diametro videtur contrariari dispositioni eiusdem *Concilij in dist. cap. 3.* quatenus præcipit, ut beneficia personis dignis, & habilibus conferantur, & in fine in hæc verba prorumpit. Aliter autem facta collatio, & prouisio omnino irritetur; quibus iuribus nullam meliorem dari possumus responsionem, nisi conciliandam dicamus, in his quæ certam habent dispositionem iuris nullius cognitioni remissam procedere *text. in dicto cap. 4.* asserentem collationem plane illiterato factam irritam esse, quasi in eo, qui est penitus ignarus, nullum cadat arbitrium: in alijs vero, quæ certam habent superioris relaxatam cognitionem subsistere alterum *in dist. cap. 3.* quasi tunc arbitrio superioris relaxata facultas cognoscendi, & determinandi necessariam scientiam in prouiso, interim dum hoc non fit, irrita prouisio non debet censeri.

5 Illiterati, qui aliàs honestæ vitæ sunt, ob causam quoad obtemperare possunt, scilicet, si ex longo usu, & rerum experientia scient recte exercere omnia ad suum officium spectantia, vel si charitatis perfectio scientiæ defectum suppleat, ut probat *Campan. in diuersis iuris Canon. rubr. 5. ca. 5. numero 3.*

6 His etenim dare debent Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati coadiutores, vel Vicarios pro tempore, & assignare eis partem fructuum pro sufficienti victu, vel aliter provide, ut disponit *Sac. Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 6.* & tenent *Francisc. Leo in praxi fori ecclesiastici part. 2. cap. 2. numer. 71. Valeri. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tract. 3. numer. 172. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 9. numer. 29. Nicol. Garcia de benefic. part. 4. cap. 5. a numer. 7. Aloys. Ricci. in praxi fori pœnitent. decis. 574. in prima editione. & resolut. 494. in secunda editione, praxis episcopalis par. 1. verbo parochia, §. 7. ubi propter identitatis rationem allerit procedere in parochijs exemptis.*

7 Coadiutorem hunc dari non posse nisi ab Episcopo, nec illius dationem censeri comprehensam in generali commissione Vicariatus tenent *Sbroz. de officio Vicarij lib. 2. quæst. 112. a numer. 2. Aloys. Ricci. dict. resolut. 494. num. 10. Narbona de appellatione a Vicario ad Episcopum part. 1. num. 210.*

8 Parochus, cui datus est coadiutor propter insufficienciam non potest abesse a residentia, prout decisum referunt *Gonzal. d. §. 9. numer. 30. Garcet. d. capit. 5. numer. 8. Quaranta in summ. bullarj verbo residentia, versic. præter summistas, praxis non Episcop. part. 2. cap. 3. numer. 27. Pzolin. de potestat Episcopi capite decimo quinto §. 3. ad finem, & cap. 54. numer. 3.*

9 Nec etiam præfatus coadiutor, qui, quemadmodum eius Rector, tenentur ad residentiam, prout decisum referunt *Galer. in margarita casuum conscientia, verbo residentia 1. Aloys. Ricci. d. resolutio. 494. num. 14.*

10 Et ex dicto decreto *Rota in una Dortusen. Archiepiscopatus 16. Nouembr. 1794.* coram Penna tenuit deputationem coadiutoris factam ab Ordinario vigore illius decreti in d. cap. 6. non esse attentatam, etiam si sit executi post appellationem interpositam a sententia eius, qui iudicialiter processit, &c. tollitur enim appellatio ad effectum suspensiuum, sed non deuolutiuum, ut *Sacra Congregatio declarauit*, eaque appellatio poterit interponi ad Metropolitanum, non obstante quod procedat tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, nisi quando procederet contra exemptum ut delegatus, quia tunc esset ad Sedem Apostolicam interponenda, ita *Nicol. Garcia d. capite quinto a numer. 9.*

11 Potest etiam ab Episcopo dari coadiutoria temporalis, & reuocabilis, cum Ecclesiæ, seu beneficij Rector, qui senio, vel morbo non perpetuo, nec incurabili factus est inutilis, & impeditus ministrare, suum officium exercere non potest, tunc enim adhibetur coadiutor, qui pro eo ministret, & officium exerceat, *cap. de Rectoribus, cap. ex parte, & cap. fin. de clerico agrot. capit. 1. eodem tit. in 6. cap. 1. de supplend. neglig. prælat. eodem lib. Concil. Tridentin. sess. 25. de reformat. cap. 7. vers. quod si docent, Gonzalez d. §. 9. numero 31. Nic. Garcet. d. capit. 5. numer. 5.*

12 Nec obstat *text. in cap. tua nos, de clerico agrot.* ibi, ab administrationis officio debet remoueri, quia intelligendus quoad exercitium solum, ut tenet ex alijs *Nicol. Garcet. d. cap. 5. numer. 6.* agit enim *text. ille de leproso*, qui ratione scandalij, & horroris ab administratione quoad exercitium remoueri potest, *Flamin. de resignat. lib. 5. quæstio. 6. num. 17.*

13 Et aduerte, quod quando beneficiarij morbus talis est, ut ipse nec temporalia, nec spiritualia administrare possit, tunc ad coadiutorem pertinet generalis administratio, qui portione commoda beneficiario data, & sibi etiam reseruata alia congruenti, reliquos beneficij fructus in pios vsus impendet, & de hoc casu loquitur *text. in d. cap. tua nos.* Quando vero morbus talis est, ut solum impediat spiritualium administrationem, tunc ad beneficiarium pertinet generalis reddituum administratio, qui sibi necessaria reddituum portione retenta, iustam ac debitam dabit adiutori, & in hoc sensu procedit dictum *cap. de Rectoribus*, & desumitur hæc concordia ex *P. Azori. institut. moral. part. 2. libr. 3. cap. 2. quæst. 10.*

14 Auctoritate Episcopali certa reddituum portio coadiutori assignanda est ut probat *Azori. d. parte 2. lib. 8. cap. 6. qu. 1. & ex ipsius Ecclesiæ facultatibus detrahenda ex eodem Azori. dict. par. 2. lib. 3. cap. 2. §. 9. Aloys. Ricci. d. resolutio. 494. n. 11.*

15 Quando autem redditus Ecclesiæ coadiutori, & ægrotanti beneficiario non sufficiant, alimenta potius danda sunt coadiutori quam beneficiario infirmo, prout tenet *Azgr. dicta quæst. 9.* Sed melius dicendum putō parochio infirmo imprimis esse providendum, deinde in subsidium teneri parochianos ad alimenta coadiutoris, cum *Aloyſ. Ricci. d. numer. 11.*

S P M M A R I U M.

- 1 Reparationi Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda.
- 2 Adificans Ecclesiam dotem sufficientem ei assignare tenetur, alioquin Episcopus permittens edificari sine dote ad notandum de proprio obligatur.
- 3 Dos in Ecclesia adificatione quanta requiritur.
- 4 Reparatio Ecclesiæ ubi quarta pars, portio, aut sumptus deputatus non est, facienda est à Rectore & alijs, qui in ea beneficia habent, & contribuere debent pro rata reddituum.
- 5 Reparatio Ecclesiæ Cathedralis pertinet ad Episcopum, nisi egeat magna reparatione, & fructus sint tenues, quia tunc supplet Capitulum, detractis primis sibi necessarijs.
- 6 Parochiani ad fabricam Ecclesiæ reparandam compelli possunt, si ad hoc non superſint ipsius redditus, deducto necessario beneficiatorum alimento.
- 7 Nobiles, & alij exempti ad Ecclesiam reparandam tenentur, ubi beneficiatorum redditus non superſunt.
- 8 Episcopi Parochianos ad Ecclesiam reparandam, in casibus quibus tenentur, cogere possunt.
- 9 Vicarius generalis cum speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam reparandam.
- 10 Forensis alio in loco domicilium habens potest collectari ratione bonorum immobilium, quæ habet in loco, in quo Ecclesia constituitur.
- 11 Parochianus non tenetur contribuere ad fabricam Ecclesiæ noviter constructæ in loco opportuniore, ex quo vetus Ecclesia sufficiebat.
- 12 Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiæ, si per eam forma antiqua mutaretur.
- 13 Ecclesiam, quæ minatur ruinam, si populus restaurare nolit, ea debet penitus dirui.
- 14 Lapidis altarium, vel Ecclesiarum destructarum potest Episcopus vendere, non tamen in sordidos usus convertere.
- 15 Cathedrali Ecclesiam non potest Episcopus sine Apostolica auctoritate in alium locum transferre.
- 16 Patronus si non dedit sufficientem dotem pro Ecclesia sui iuris patronatus, ipse ad hoc tenetur, quamvis sine dote Episcopi auctoritate fuerit edificata.
- 17 Episcopus sine licentia Papæ non potest de superfluis fabricæ unius Ecclesiæ fabricæ alterius assignare.
- 18 Pensionem habens super beneficio ecclesiastico & fructibus eius impositam pro rata ad eius Ecclesiæ reparationem tenetur.
- 19 Ecclesiæ vetustate collapsæ quando reparari nequeunt sunt in totum destruendæ.

EPISCOPI AD REPARATIONEM Ecclesiarum an teneantur, & quas personas cogere possint?

ALLEGATIO LXIV.

- 1 AD reparationem Ecclesiarum existentibus fructibus quarta pars est assignanda *cap. vobis 12. qu. 2. not. in cap. decernimus 10. q. 1. Enſe, de visitat. lib. 1. cap. 10. num. 16.*
- 2 Adificans enim Ecclesiam dotem sufficientem assignare ipsi tenetur, alioquin Episcopus permittens edificari sine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, *cap. cum ſent, iuncta gloſ. de consecratione Ecclesiæ Authent. de ecclef. tit. 8. Si quis autem, c. lat. 9. praxis nova Episcop. par. 1. cap. 5. nu. 2.*
- 3 Et debet esse tanta quanta requiritur, vt ex ea vivere commodè possit vnus presbyter cum clerico ministro, habita ratione obventionum spiritualium in authent. vt nullus fabricet Oratorij domos, & sancimus, ubi habetur requiri dotem, quæ sufficiat ad luminaria, & ad domus custodum alimenta, & ad sacrum ministerium, refert, alijs adducit *Azgr. instit. moral. parte 2. lib. 9. cap. 3. q. 7.*
- 4 Quando verò Ecclesia ad eius reparationem prædictam quartam partem, aut aliam portionem deputatam ad sumptus non habet, Rector, & alij, qui in ea beneficia habent, conferre, & contribuere debent pro rata reddituum, vt probat *tex. in c. 1. de Ecclesiæ adificand. cap. fin. de ijs, quæ sunt à maiori parte Capituli, & resoluunt sardus conf. 62. a. numer. 1. Flamin. de resignat. lib. 3. qu. 15. num. 1. Rip. res. 22. numer. 3. Aloyſ. Ricci. in aurea praxi, resolut. 476. num. 4. Azgr. instit. moralium par. 2. lib. 9. cap. 3. qu. 10. Valſc. com. 2. consule. 179. numer. 12. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collectan. 153. num. 1. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 1. quæst. 82. conclus. 3. ubi resoluit teneri Rectorem ad reparationem si beneficij bona sustentandæ vitæ superſint, quamvis ad tuendam conditionem, seu statum non sufficiant, cum beneficiorum fructus non ad crescendos, aut augendos, seu fouendos mundanos titulos, sed ad pauperes alendos, & diuinum cultum instituendum sint concessi, & cõd. 5. tenet, quod ubi est consuetudine impetratum, vt plebs, & populus, quem curat, Sacerdos, suis opibus Ecclesiæ provideat, ea consuetudo retinenda est. *Enſe. d. c. 10. nu. 5.**
- 5 Vbi dicit, quod ipſe tenet ad Episcopum Ecclesiæ Cathedralis reparatio: & si magna egeat reparatione, & fructus sint tenues, quod vix sufficiant ad parum victum, tenetur supplere Capitulum ipsius Ecclesiæ de fructibus, qui superſunt detractis necessarijs. Si redditus tamen Episcopi, & Canonicorum non sufficiant, poterit Episcopus accedentibus Canonicis redditus beneficiorum vacantium applicare fabricæ Ecclesiæ Cathedralis, *Abb. in cap. 1. de Ecclesiæ adificand. Ech. in cap. cum accessissent, de constitution.*
- 6 Si deducto necessario ad alimenta beneficiatorum non superſint redditus Ecclesiæ ad fabricam reparandam, compelluntur parochiani Ecclesiæ, nam ex quo ibidem audiunt diuina, & percipiunt Ecclesiastica Sacramenta tenentur ad refectionem